

Landskap: Sonåland Upptecknat av: Peter Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnväg 2, Måsta
Socken: Hedeslöv Berättat av: Anton Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Hedeslöv

Sektion I: Sociala förhållande och beståndsvägar
Lista II. Instrument för sammankallning till
bestämning.

Act. I: 11.

De de upplysningar upptecknaren erhållit om de instrument som kommit till användning vid sammankallning till bestämning i Hedeslöv, framgår att detta i de flesta fall utgjorts av budkavel samt genom skriftligt meddelande. Drömmaren de Anton Svensson berättar, att så länge man kan minnas tillbaka i tiden har inte någon budkavel kommit till användning i Villafte, den by i vilken han är bosatt. Här användes istället ett skrift-

Anton
S.
12 sid.

ACC. N:R. 6097

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnnevald Adress: Järnvägsg. 2, Alvesta
 Socken: Vedeslöv Berättat av: Katrin Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Vedeslöv

2
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

ligt meddelande skrivet på en papperslapp.
 Detta lilla skriftliga meddelande ber
 från gård till gård till dess att byastämman
 var kallad för alla i byn. Mestadels ber
 meddelandet omkring ar äldermännens
 barn eller tjänare. I Jungsåkra by
 använde man däremot ganska länge buk-
 bel. Tid budkaveln band man här
 ett meddelande som kallade till
 byastämman på bestämd dag, tid och
 plats. Budkaveln bestod av en fyrkan-
 tig träbit omkring 30 cm lång. I
 Odenlanda, den största byn i Vedeslöv
 användes också bukavel. Även denna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6097

Landskap: Småland
 Härad: Kinnevald
 Socken: Tederlöw
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Järnvägsg. 21, Alvesta
 Berättat av: Anton Svensson
 Född år: 1864 i Tederlöw

3
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Bestod av ett braskäpp några decimeter
 långt. Men på skäppens ena ända satt ett
 knud eller klump, så att den även an-
 vändes som ordfärands klabb vid be-
 stämningarna vid kringfärandet av denna
 backavel i gårdarna användes inget
 skriftligt meddelande. Braskäppet om
 stämningens hållande framfördes först av
 äldermannen själva till närmaste grän-
 ne samtidigt som backaveln över-
 lämnades till honom. Grannen hade re-
 den att överlämna backaveln och br-
 skäppet till näste grannen. Och så fortsatte
 braskäppet och backaveln från gård

Skriv endast på denna sida!

6097

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Pellegrin Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsg. 21, Alensta
 Socken: Federstav Berättat av: Antan Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Federstav

4
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Till gård, till dess att alla bönderna hade fått sig under rättat, att bystämman skulle hållas. Den som sist erkänd hade bestämt hade att återlämna den till äldermännen.

B. Samling till bystämman skedd vanligtvis i äldermännens gård, där bystämman hölls. Äldermannen valdes för ett år och vanligtvis turades man vid att vara älderman. I en by med till exempel adertan bönder var var och en älderman part adertande år.

C. Bystämman, som hölls ute i det fria minns inte upptecknarens sagesman. Nå-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6097

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Hederslöv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Järnvägsg. 21, Alvesta
 Berättat av: Arvid Svensson
 Född år: 1864 i Hederslöv

5
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

gat bestått hos för detta år Samuel Jensen
 inte. Stämman hölls som sagt i äldermen-
 nens hus.

4 A.

Olika nummerbalkningsinstrument
 i en och samma lag, hade inte ha före-
 nits

B Den vanligaste typen var budkavals-
 sättet att föra från den varierade på-
 san ovan nämnda.

C. Några andra typer än ovan nämnda äro
 inte kända i Hederslöv.

5 A.

Olika nummerbalkningsinstrument för

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6097

Landskap: Småland
 Härad: Finnevald
 Socken: Pederslöv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: *Alfvar Karlsson*
 Adress: Järnvägg. 21, Alvesta
 Berättat av: *Anton Svensson*
 Född år 1864 i Pederslöv

6
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

olika tider och olika platser ha inte följ-
 kommit.

Enligtvis hålls det två stämman om
 året, en på våren och en på hösten. Här-
 om var höstestämman den förnämsta. På
 vårstämman, som vanligtvis hålls vid valborg-
 månsaftnen beslutades en del frågor om
 gemensamma gårdsgårdar, sommarbete m.m.
 På höststämman behandlade man en
 del frågor som gällde byns allmänning
 skogsavverkning å densamma o. s. v.
 På denna stämman fattade man vidare
 beslut om jaktens bartarrendering,
 liksom beslutade man om viss fälg-

Skriv endast på denna sida!

6097

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Jernvägsg. 21, Alsterås

Socken: Kinnared

Berättat av: Oskar Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år: 1864 i Kinnared

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hjälp åt byns fattiga. I äldre tider be-
 handlade man vidare frågor om verk-
 förgäst om vissa skyldigheter mot byns
 skola o. s. v. Bivars förrättades val
 av bygeman eller såsom han kallades
 älderman för nästa år. Ordet vid stäm-
 man fördes vanligtvis av äldermannen
 därest han så kunde. Bar han på nå-
 got sätt oförmågen därtill, fick någon
 annan av byns bönder sköta ord för-
 de. De blebbon. Byns älderman hade vissa
 förpliktelser under det år han var vald
 som sådan. Han skulle överse ord-
 ringen i vissa fall och han hade ett

Skriv endast på denna sida!

8

ACC. N:R. 6097

Landskap: Småland Upptecknat av: Pirkula Karlsson
Härad: Signevald Adress: Färnvägg 2, Alvesta
Socken: Pederstöv Berättat av: Antan Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Pederstöv

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Taga hand om de vandrare, som kom-
ma till lagn och väkte lagn över nat-
ten. Var det så att de andra bön-
derna inte ville passa vandraren,
skickade de honom till äldermannen.
Äldermannen måste sedan skaffa ka-
som lagn, vilket då skedde i Loda-
gården eller i murgårdsbyggningen,
beroende på vad vandraren var för
person.

Äldermannen hade dock inte en
annan förpliktelse eller tradition
att följa. Han skulle sålunda gå
sa äldermansgille, ett stort kalas

Skriv endast på denna sida!

9

ACC. N:R. 6097

Landskap: Småland Upptecknat av: Viktor Karlsson
Härad: Kingsåkers Adress: Första g. 2, Alsterås
Socken: Kederstads Berättat av: Anten Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Kederstads

9
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Till vilket allt äldre folk i hem sock-
le hudas. Äldermansgillet förögits
varligen av byastämman. För handling-
arna för sigginga i bondgårdens "sta-
ra rum", där bänderna sitta bän-
pa de runt omkring. Vanligtvis
samlades man falcken något tidigare
för för handlingar, kvinnfalcken,
kemma senare, när det kunde be-
säkras att stämman var avslutad.
Kvinnorna med förde förning, "nit
grät", såsom askraka etc.

Äldermansmoran hade mycket att
beställa för att sådant gille. Väster

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6097

10

10

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Piketur Karlsson

Härad:

Pinnaröd

Adress:

Järnårgård, Alvesta

Socken:

Fedeslöv

Berättat av:

Antar Jacobson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Fedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en hel månad i förväg hade han fått
 gå som ett gängande skepp från ti-
 digt ofta till senare kväll. Han hade
 fått byka och tvätta, krygga och ba-
 ka, skura och feja. Det var vid ett
 allt skulle vara väl i ordning på
 gården, när äldermansgillet var in-
 ty så kom allt befallket och ögna-
 de allt ting sin kritiska pröv-
 ning. Men James det var listigt i ä-
 verflöd på ett äldermansgille. Det var
 liksom en tavla att få fram det
 bästa kalaset. Ingen ville bli ef-
 ter eller sämst. I regel ästunda.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6097

Landskap: Småland Upptecknat av: Pellegrin Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Frånåge 2, Alacsta
 Socken: Nederstoo Berättat av: Johan Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år: 1864 Nederstoo

11
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Se man inte att bli älderman. Syss-
 lan innebar både kostnader och för-
 pliktelser. Det var säkerligen för-
 den skall man så säga turades vid
 med äldermannatjänsten. Och just nå-
 gon äro att vara älderman var det ju inte
 heller, då den som helst kunde bli det.

B. Perioden 1850-1900 oases i ovan-
 stående uppteckning.

C. När dessa seder och dessa bruk
 till kammet vet man inte. Några årtal
 kan inte byggas. Sj. heller vet man
 vem person eller händelse som införs
 sedan.

Skriv endast på denna sida!

6097

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland

Upptecknat av: Wilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Järnågg, Yllesta

Socken: Kedeslöv

Berättat av: Antan Svansson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1884 i Kedeslöv

D. Har bystämman kallt och har man kallade till densamma före år 1850 kinnareds sagemänna inte till, men de ta för tråkigt att seden med badkaveln är mycket gammal. Sedan att kallas till bystämman med badkavell har i saken bibehållet till från över senaste sekelskiftet. Anna väljer man äldermän i byarna och ännu kallas äldermansgillena, som på bygdens dialekt kallas för "aullamansgillen".

6 A. Meddelare i orten: Antan Svansson m. fl.
Upptecknare: Wilhelm Karlsson.

12

12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV